

DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2021-34-26>

УДК 338.12

УПРАВЛІННЯ ФІНАНСОВОЮ СТІЙКІСТЮ ПІДПРИЄМСТВА

MANAGING THE FINANCIAL STABILITY OF THE ENTERPRISE

Ізюмська Вікторія Анатоліївна

кандидат наук з державного управління, доцент,
Дніпровський національний університет імені Олеся Гончара
ORCID: <https://orcid.org/0000-0003-0386-8836>

Нікульшина Анастасія Вячеславівна

здобувач освітнього ступеня «Магістр»,
Дніпровський національний університет імені Олеся Гончара
ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-7637-3300>

Izyumska Viktoria, Nikulshyna Anastasia
Oles Honchar Dnipro National University

У статті розглянуто процеси управління фінансовою стійкістю підприємств в Україні, проаналізовано абсолютні та відносні показники фінансової стійкості підприємства ТОВ «Лісопромисловий комплекс «ДАНІ» за 2017–2020 роки та розроблені рекомендації, спрямовані на їх покращення. Було розраховано трикомпонентний показник типу фінансової стійкості підприємства та встановлено, що підприємство має нормальний тип фінансової стійкості, але є тенденція до його погіршення. Запропоновані напрями удосконалення складових управління фінансовою стійкістю підприємства та основні етапи фінансової стабілізації підприємства. Зроблена оцінка ефективності заходів з відновлення фінансової стійкості ТОВ «ЛПК ДАНІ». Результати досліджень можуть бути використані при аналізі фінансового стану виробничих підприємств.

Ключові слова: фінансовий стан, управління фінансовою стійкістю, типи фінансової стійкості, абсолютні та відносні показники фінансової стійкості підприємства, фінансові ресурси, власні і позикові кошти.

В статье рассмотрены процессы управления финансовой устойчивостью предприятий в Украине, проанализированы абсолютные и относительные показатели финансовой устойчивости предприятия ООО «Лесопромышленный комплекс «ДАНИ» за 2017–2020 годы и разработаны рекомендации, направленные на их улучшение. Был рассчитан трехкомпонентный показатель типа финансовой устойчивости предприятия и установлено, что предприятие имеет нормальный тип финансовой устойчивости, но есть тенденция к его ухудшению. Предложены направления усовершенствования составляющих управления финансовой устойчивостью предприятия и основные этапы финансовой стабилизации предприятия. Произведена оценка эффективности мероприятий по восстановлению финансовой устойчивости ООО «ЛПК ДАНИ». Результаты исследований могут использоваться при анализе финансового состояния производственных предприятий.

Ключевые слова: финансовое состояние, управление финансовой устойчивостью, типы финансовой устойчивости, абсолютные и относительные показатели финансовой устойчивости предприятия, финансовые ресурсы, собственные и заемные средства.

Management of financial stability is one of the main elements of financial management of the company and an important prerequisite for stable development of the enterprise as a whole. If the company is financially stable, it has a number of advantages over other companies of the same profile to obtain loans, attract investment, in the selection of contractors and in the selection of qualified personnel. All this indicates the relevance of the issue under investigation. The purpose of the study is to analyze the state of financial stability management at the enterprise LLC "Timber Complex "DANI", to find possible ways to improve the efficiency of financial stability management and provide recommendations for improving and eliminating shortcomings in the financial stability management system. The article analyzes the absolute and relative indicators of financial stability of the enterprise LLC "Timber Complex "DANI" for 2017–2020 and developed recommendations aimed at improving them. A three-component indicator of the type of financial stability of the enterprise was calculated and it was found that the enterprise has a normal type of financial stability, but there is a tendency to deteriorate. The directions of improvement of components of manage-

ment of financial stability of the enterprise and the basic stages of financial stabilization of the enterprise are offered. An assessment of the effectiveness of measures to restore the financial stability of LLC "Timber Complex "DANI". The results of research can be used in the analysis of the financial condition of industrial enterprises. The policy of managing the financial stability of the enterprise should ensure the stability and solvency of the enterprise both in the short term and in the future. The main purpose of managing the financial stability of the enterprise is to ensure financial security and stability of operation and development of the enterprise in the long run within the allowable level of risk. Full financial stabilization is achieved only when the entity has ensured long-term financial equilibrium in the course of its future economic development, ie created the preconditions for a stable decline in the cost of capital used and a steady increase in its market value. This task requires accelerating the pace of economic development through the introduction of certain adjustments to certain parameters of the financial strategy of the economic entity.

Keywords: financial condition, financial stability management, types of financial stability, absolute and relative indicators of financial stability of the enterprise, financial resources, own and borrowed funds.

Постановка проблеми. Актуальність питання, що досліджується в статті, базується на тому, що управління фінансовою стійкістю підприємства є найважливішою функцією його фінансово-господарської діяльності. Фінансова стійкість підприємства є однією з головних умов операційного, фінансового та інвестиційного розвитку, містить необхідну інформацію для інвесторів, а також показує можливості підприємства відповідати за своїми боргами і зобов'язаннями. Беззаперечним є той факт, що фінансова стійкість підприємства є базисом функціонування економічних систем за умов нестабільності економічних процесів, невизначеності та динамічності економічного середовища. Оцінка фінансової стійкості є ключовим елементом аналізу фінансової ситуації. Позитивне значення показників фінансової стійкості є основою для поступового зростання нормального функціонального та економічного потенціалу підприємства. Управління фінансовою стабільністю є одним із основних елементів управління фінансами компанії та важливою передумовою стабільного розвитку підприємства. Тому якщо підприємство фінансово стійке, то воно має низку переваг перед іншими підприємствами того ж профілю для отримання кредитів, залучення інвестицій, у виборі контрагентів і в підборі кваліфікованого персоналу. Все це свідчить про актуальність питання, що досліджується в статті.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Теоретичні основи і практичні методи забезпечення фінансової стійкості підприємств відображені в роботах вітчизняних і зарубіжних вчених, зокрема: М.І. Адаменка, В.В. Бочарова, С.Б. Довбні, Ю.В. Ковтуненка, Л.А. Лахтіонова, Н.А. Марусняк, Г.В. Савицької та інших. Але низка питань залишається ще не повністю дослідженою та знаходиться в стані наукової дискусії. Багато питань практичного застосування теоретичних положень

щодо удосконалення управління фінансовою стійкістю підприємства потребують подальшого дослідження.

Формулювання цілей статті. Мета дослідження наступна – проаналізувати стан управління фінансової стійкості на підприємстві ТОВ «Лісопромисловий комплекс «ДАНІ», знайти можливі шляхи підвищення ефективності управління фінансовою стійкістю та надати рекомендації щодо покращення діяльності та усунення недоліків в системі управління фінансовою стійкістю даного підприємства.

Виклад основного матеріалу. Управління фінансовою стійкістю підприємства є системою принципів та методів розроблення і реалізації управлінських рішень, пов'язаних із забезпеченням постійного зростання прибутку, збереженням платоспроможності і кредитоспроможності, підтриманням фінансової рівноваги.

Слід відмітити, що на більшості підприємств України управління фінансовою стійкістю орієнтоване сьогодні на розв'язання короткострокових проблем. У цих умовах поширеними є зміни завдань, пріоритетів діяльності, рішень, наслідком чого є недосконалість структури показників фінансової стійкості, зниження її рівня. В умовах ринку успішне та якісне функціонування підприємства це значною мірою залежить від рівня стійкості його фінансового стану, в нинішніх економічних умовах усе більшість підприємств мають дуже складне фінансове становище, значна частина прибутку носить інфляційний характер, не поліпшується положення і з платоспроможністю [2, с. 220].

Такий стан економіки усе більше вимагає від підприємств підвищення ефективності виробництва, конкурентоспроможності продукції та послуг на основі впровадження досягнень науково-технічного прогресу, підвищення платоспроможності та ліквідності,

ефективних форм господарювання і управління виробництвом, подолання безгосподарності, активізації підприємництва, ініціативи тощо. Для стабільного розвитку підприємству необхідне досягнення стійкості високого порядку – динамічної стійкості або позитивної тенденції розвитку.

Для стабільного розвитку підприємству необхідне досягнення стійкості високого порядку – динамічної стійкості або позитивної тенденції розвитку.

Фінансове покращення фінансової стійкості здійснюється на трьох основних етапах: усунення неплатоспроможності (оперативний етап), відновлення фінансової стабільності або фінансової рівноваги (тактичний етап) і забезпечення фінансової рівноваги в тривалому періоді (стратегічний етап).

Для розробки заходів щодо внутрішньої фінансової стабілізації ТОВ «ЛПК ДАНІ» доцільно розглянути всі три етапи: оперативний, тактичний і стратегічний, які базовані, відповідно, на системах заходів, здійснюваних з використанням принципу «відсікання зайвого», моделях фінансової рівноваги, використанні моделі стійкого економічного зростання [7; 9].

Найбільш невідкладним завданням у системі заходів фінансової стабілізації господарюючого суб'єкта є відновлення здатності до здійснення платежів за своїми терміновими фінансовими зобов'язаннями з метою попередження виник-

нення процедури банкрутства. Усунення неплатоспроможності є оперативним механізмом внутрішньої фінансової стабілізації.

Оперативний механізм фінансової стабілізації являє собою систему заходів, спрямовану, з одного боку, на зменшення розміру поточних зовнішніх і внутрішніх фінансових зобов'язань господарюючого суб'єкта в короткостроковому періоді, а з іншого боку, – на збільшення суми грошових активів, що забезпечують термінове погашення цих зобов'язань. Принцип «відсікання зайвого», що лежить в основі цього механізму, визначає необхідність скорочення розмірів як поточних потреб (відповідні фінансові зобов'язання), так й окремих видів активів (з метою їхньої термінової конверсії в грошову форму) [7; 9].

Основною метою оперативного механізму фінансової стабілізації є забезпечення збалансування грошових активів і короткострокових фінансових зобов'язань господарюючого суб'єкта, що досягається різними методами залежно від умов реального фінансового стану господарюючого суб'єкта.

Для визначення типу фінансового становища потрібно розрахувати трикомпонентний показник типу фінансового становища (S). Розрахунок типу фінансової стійкості ТОВ «ЛПК ДАНІ» наведений у таблиці 1.

Аналіз фінансової стійкості на певну дату дозволяє встановити, наскільки раціонально підприємство управляє власними та запо-

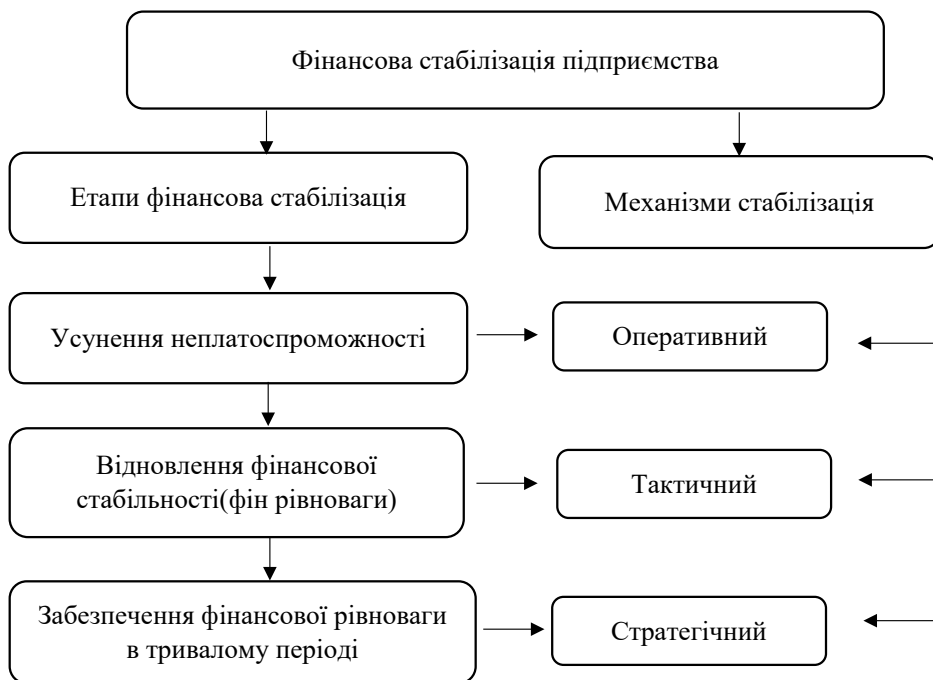


Рис. 1. Основні етапи фінансової стабілізації підприємства

Джерело: складено за даними [9]

Таблиця 1

**Показники забезпеченості запасів джерелами їхнього формування
ТОВ «ЛПК ДАНІ» за 2017–2020 рр.**

Показники	Обсяг, тис. грн.			
	2017	2018	2019	2020
Надлишок або нестача власних оборотних коштів (ΔВОК)	+7057	+5881	+15945	-3827
Надлишок або нестача власних та довгострокових джерел формування запасів (ΔВД)	+15117	+12922	+22915	+2721
Надлишок або нестача загальної величини основних джерел формування запасів (ΔЗВ)	+24575	+29017	+43861	+13135
Тип фінансової стійкості	S = (1,1,1); Абсолютна стійкість	S = (1,1,1); Абсолютна стійкість	S = (1,1,1); Абсолютна стійкість	S = (0,1,1); Нормальна стійкість

Джерело: складено за даними [6]

зиченими коштами на протязі періоду, який передував цій даті [5, с. 48]. Отже, як бачимо, у 2017, 2018 та 2019 $S = (1,1,1)$, роках спостерігається абсолютна фінансова стійкість, що свідчить про здатність підприємства за рахунок власних оборотних коштів покривати запаси і витрати, а також покращення його платоспроможності, що запаси й витрати покриваються сумою власних джерел формування оборотних коштів, довгострокових позикових джерел, короткострокових кредитів. Проаналізувавши тип фінансової стійкості у 2020 році на ТОВ «ЛПК ДАНІ» бачимо нормальну фінансову стійкість $S = (0,1,1)$, яка наближається до нестійкого фінансового стану. Це сталося через непередбачені обставини та карантинні умови у 2020 році, які призвели до звільнення частини працівників та часткової зупинки роботи на ТОВ «ЛПК ДАНІ». З огляду на те, що для ТОВ «ЛПК ДАНІ» тривимірний показник типу фінансової стійкості має значення $S = (0,1,1)$ а нестача власних оборотних коштів складає -3827 тис грн, першочерговим напрямком фінансової стабілізації, збалансування грошових активів і короткострокових фінансових зобов'язань є забезпечення прискореного часткового додаткового інвестування позаоборотних активів, що забезпечує зростання позитивного грошового потоку в короткостроковому періоді.

Це може бути досягнуто за рахунок реалізації наступних заходів:

- виявлення й прискореного продажу устаткування, що не використовується, за цінами попиту на відповідному ринку;
- оренди устаткування, раніше намічаного до придбання в процесі відновлення основних засобів;

– прискорення інкасації дебіторської заборгованості з використанням індивідуального підходу до кожного з великих дебіторів.

Разом із проведенням заходів щодо забезпечення прискореного часткового доінвестування позаоборотних активів доцільне виконання заходів щодо забезпечення прискореної ліквідності оборотних активів, що включають крім прискорення обороту дебіторської заборгованості наступні заходи:

- збільшення розміру цінової знижки при здійсненні розрахунку готівкою за реалізовану продукцію;
- оптимізація розміру страхових запасів товарно-матеріальних цінностей, зокрема складу готової продукції;
- уцінка важколіквідних видів запасів товарно-матеріальних цінностей до рівня ціни попиту із забезпеченням наступної їхньої реалізації;
- відмова від всіх форм бартерних розрахунків, що не приносять підприємству коштів і грошей, що сповільнюють оборотність у розрахунках.

Підприємству необхідно також найближчим часом виконати заходи щодо прискореного скорочення розміру короткострокових фінансових зобов'язань. Ці заходи забезпечать зниження обсягу негативного грошового потоку в короткостроковому періоді. Основні заходи такі:

- реструктуризація портфеля короткострокових фінансових кредитів з перекладом окремих з них у довгострокові;
- збільшення періоду надаваного постачальниками товарного (комерційного) кредиту;
- відстрочка розрахунків за окремими формами внутрішньої кредиторської заборгованості господарюючого суб'єкта;

– скорочення суми постійних витрат, включаючи скорочення управлінського персоналу, невідправданих витрат на поточний ремонт та ін.

Ціль оперативного етапу фінансової стабілізації можна буде вважати досягнутою, якщо буде усунута поточна неплатоспроможність господарюючого суб'єкта, тобто обсяг надходження коштів перевищить обсяг невідкладних фінансових зобов'язань у короткостроковому періоді. У результаті загрози банкрутства господарюючого суб'єкта в поточному відрізку часу можна буде вважати відстроченою, але не ліквідованою зовсім [1, с. 317].

Оперативний механізм фінансової стабілізації, заснований на принципі «відсікання зайвого», являє собою захисну реакцію господарюючого суб'єкта на несприятливий фінансовий розвиток і позбавлений яких-небудь наступальних управлінських рішень [8, с. 34].

Повна фінансова стабілізація досягається тільки тоді, коли господарюючий суб'єкт забезпечив тривалу фінансову рівновагу в процесі свого майбутнього економічного розвитку, тобто створив передумови стабільного зниження вартості використовуваного капіталу й постійного зростання своєї ринкової вартості. Це завдання вимагає прискорення темпів економічного розвитку на основі внесення певних корективів в окремі параметри фінансової стратегії господарюючого суб'єкта. Скоригована з урахуванням несприятливих факторів фінансова стратегія господарюючого суб'єкта повинна забезпечувати високі темпи стійкого зростання його операційної діяльності при одночасній нейтралізації загрози його банкрутства в майбутньому.

Висновки. Таким чином, фінансова стійкість є найважливішою характеристикою фінансово-економічної діяльності підприємства в умовах ринкової економіки. Питання забезпечення фінансової стійкості є актуальним та важливим, так як проведення аналізу на підприємстві дозволить менеджерам

приймати ефективні управлінські рішення з вибору стратегії забезпечення фінансового розвитку підприємства і призведе до стабілізації економічного стану та покращення фінансової стійкості підприємства. Політика управління фінансовою стійкістю підприємства повинна забезпечувати стійкість та платоспроможність підприємства як на короткострокові періоди так і на перспективу. В основі такої політики є необхідність постійного збалансування активів і пасивів, доходів і витрат, позитивних і негативних грошових потоків. Головною метою управління фінансовою стійкістю підприємства є забезпечення фінансової безпеки та стабільності функціонування і розвитку підприємства у довгостроковій перспективі в межах допустимого рівня ризику. Відповідно, забезпечення високого рівня фінансової стійкості підприємства в процесі його розвитку та функціонування забезпечується формуванням оптимальної та гнучкої структури капіталу, забезпеченням постійної платоспроможності та ліквідності, збалансуванням грошових потоків, забезпеченням кредитоспроможності, забезпеченням оптимальної структури активів та постійним стабільним перевищення доходів над витратами.

Стратегія управління фінансовою стійкістю має відповідати вимогам антикризового управління фінансами підприємства і передбачати раціоналізацію обігу обігових засобів та оптимізацію структури джерел їх фінансування; забезпечення своєчасного оновлення позаобігових активів і високу ефективність їх використання; вибір та реалізацію найефективніших шляхів розширення обсягів активів для забезпечення напрямів розвитку; забезпечення необхідного рівня самофінансування свого виробничого розвитку за рахунок прибутку, оптимізації податкових платежів, ефективної амортизаційної політики; забезпечення найефективніших умов і форм залучення позикових коштів відповідно до потреб підприємства.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Адаменко М.І., Василькова К.Ю., Янцевич А.А. Внутрішні та зовнішні фактори фінансової стійкості монопродуктової компанії. *Бізнес Інформ*. 2017. № 3. С. 312–319.
2. Готра В.В., Ріпич В.В., Дячок А.В. Діагностика фінансового стану підприємства та шляхи його покращення. *Економіка і суспільство*. 2017. № 8. С. 219–223.
3. Довбня С.Б., Сидоренко Є.К. Формування ієрархічної системи діагностики фінансової стійкості підприємства. *Східна Європа: економіка, бізнес та управління*. 2019. Вип. 1(18). С. 108–114.
4. Ковтуненко Ю.В. Методичні основи аналізу фінансового стану промислового підприємства. *Економіка. Фінанси. Право*. 2016. № 8/2. С. 40–41.
5. Фінансовий аналіз : навч. посібник / уклад. : Н.Л. Марусяк. Чернівці : Чернівець. нац. ун-т ім. Ю. Федьковича, 2020. 172 с.

6. Веб-сайт ТОВ «Лісопромисловий комплекс «ДАНІ». URL: <https://opendatabot.ua/c/25004915>
7. Панасюк Б.М., Шулик Ю.В. Оцінка та шляхи покращення фінансового стану підприємства. *Науковий блог*. 2019. № 3. С. 141–148.
8. Попович Д.В., Алимов О.С. Дослідження ефективності фінансово-господарської діяльності підприємств та засоби її підвищення у сучасних умовах. *Приазовський економічний вісник*. 2018. № 1. С. 31–35.
9. Чемчикаленко Р.А., Сукрушева Г.О., Ткаченко А.Ю. Теоретичні основи управління фінансовим станом підприємства. *Інфраструктура ринку*. 2019. Вип. 27. С. 350–354.

REFERENCES:

1. Adamenko M.I., Vasylykova K.Ju., Jancevych A.A. (2017) Vnutrishni ta zovnishni faktory finansovoji stijkosti monoproduktovoji kompaniji [Internal and external factors of financial stability of a single-product company]. *Business Inform*, no. 3, pp. 312–319. (in Ukrainian)
2. Hotra V.V., Ripych V.V., Diachok A.V. (2017) Diahnostyka finansovoho stanu pidprijemstva ta shliakhy yoho pokrashchennia [Diagnosis of the financial condition of the enterprise and ways of improving it]. *Economy and society*, no. 8, pp. 219–223. (in Ukrainian)
3. Dovbnja S.B., Sydorenko Je.K. (2019) Formuvannja ijerarkhichnoji systemy diahnostyky finansovoji stijkosti pidprijemstva [Formation of a hierarchical system for diagnosing the financial stability of the enterprise]. *Eastern Europe: Economy, Business and Management*, vol. 1(18), pp. 108–114. (in Ukrainian)
4. Kovtunenکو Yu.V. (2016) Metodychni osnovy analizu finansovoho stanu promyslovoho pidprijemstva [Methodical bases of the analysis of a financial condition of the industrial enterprise]. *Economy. Finance. Right*, no. 8/2, pp.40–41. (in Ukrainian)
5. Marusiak N.L. (2020) Finansovy analiz [Financial analysis]. Chernivtsi. (in Ukrainian)
6. Veb-sait LLC «Timber Industry Complex «DANI». Available at: <https://opendatabot.ua/c/25004915> (in Ukrainian)
7. Panasiuk B.M., Shulyk Yu.V. (2019) Otsinka ta shliakhy pokrashchennia finansovoho stanu pidprijemstva [Assessment and ways to improve the financial condition of the enterprise]. *Scientific blog*, no. 3, pp. 141–148. (in Ukrainian)
8. Popovych D.V., Alymov O.S. (2018) Doslidzhennia efektyvnosti finansovo-hospodarskoj diialnosti pidprijemstv ta zasoby yii pidvyshchennia u suchasnykh umovakh [Research of efficiency of financial and economic activity of enterprises and means of its increase in modern conditions]. *Priazovsky Economic Bulletin*, no. 1, pp. 31–35. (in Ukrainian)
9. Chemchykalenko R.A., Sukrusheva H.O., Tkachenko A.Yu. (2019) Teoretychni osnovy upravlinnia finansovym stanom pidprijemstva [Theoretical basis of managing the financial condition of the enterprise]. *Market infrastructure*, vol. 27, 350–354. (in Ukrainian)